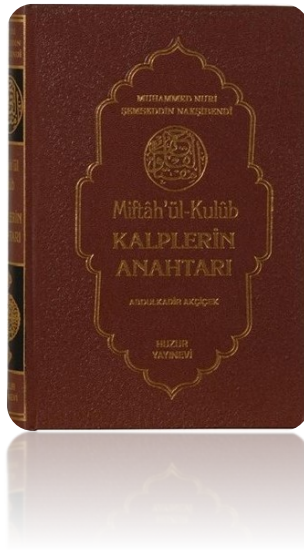

Miftahü'l-Kulûb / Kalplerin Anahtarı

Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi, Hazırlayan ve Çeviren:
Abdulkadir Akçiçek, Huzur yayınları, 2. Baskı İstanbul-2018, ciltli,
671 s.

Terfe Çiftçioğlu*

Âşıkların al canını;
Ver anlara cânânı..
Âşık neyler can ü teni;
İster hemen cânânını. (s.58)

* Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi terfeciftcioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9939-7202

Eser, ahlâkı güzelleştirmek, merhamet ve şefkat duygularını geliştirmek, irşât gibi meselelerin ele alındığı “âdâb” niteliğindedir. Toplumda eksikliğinin hissedildiği maneviyat ihtiyacına binaen hazırlanmıştır.

Müellif Abdulkadir Geylani neslinden gelmektedir. Tasavvufi meyli dolayısıyla 1244/1828 yılı Ramazan’ında Muhammed Said Efendi’ye intisab etmiştir. 1250/1834’te mürşidi ile birlikte Kırşehir’e gitmiştir. Burada çıkardığı erbainin ardından irşâda memur edilip İstanbul’a gönderilmiştir. Kâdirilik ve Nakşbendilik’ten icazeti bulunan Muhammed Nuri şemseddin’in kabri, İstanbul Beşiktaş’ta Yahya Efendi Dergâhı’ndadır.

Kitap kapağı orta boy ciltli olup kahverengi ve n yüzünde celî sls hattıyla *Miftah`l-kulb* yazısı işlenmiştir. Miftah`l-kulb (Kalplerin anahtarı), Risale-i Murakabe, Risale-i Pendiye ve Evrad-ı Fethiye başlıklı dört risaleden oluşmaktadır. Orijinali Osmanlıca olan eseri günümüz Türkçesine kazandıran Abdulkadir Akçiçek’in 1960’tan itibaren yayımlanmış elliye aşan klasik kaynak çevirisi bulunmaktadır.

Eser on dört kısımdan meydana gelmektedir. İlk kısmında yazarın hayatına yer verilmiştir; İkinci kısım eserin yazılma sebebine, üçüncü kısım ise eserin düzenleniş şekline ayrılmıştır. Dördüncü kısımda eserin içeriğinden, tasavvuf yoluna girmenin gerekliliğinden ve mürşidin nasıl anlaşılacağından bahsetmektedir. Beşinci kısımda teveccüh ve rabıta âdâbı ele alınmıştır. Eserin altıncı kısmında intisab eden mürid için letaif bahsi (kalp, ruh sır, hafi, ahfa ve nefis) yer almaktadır. Yedinci kısım, müridin günlük virdinde letaiften sonraki nefiy  isbat zikrine ayrılmıştır. Sekizinci kısım ise murakabe üzerinedir.

Eserin dokuzuncu kısmında müridin seyr ü sülûkündeki vazifeleri, mürşidiyle ilişkileri ele alınmıştır. Onuncu kısımda sâlikin mâzhâr olduğu isim, fiil, sıfat ve zât tecellisi, fenafillâh, bekabillâh ve müstağrakîn fi Zâtillâh konularına yer verilir. Bu tecellilerden sonra sâlikin irşâd vazifesi alacak kemâle ulaştığı kabul edilir. On birinci kısımda mürşid ile mürid ilişkisinin niteliği anlatılmaktadır. Seyr ü sülûkun önemli terimlerinden hilafet, kutup ve gavs kavramları eserin on ikinci kısmında ele alınmıştır. On üçüncü kısımda kâmil mürşidin özelliklerine yer verilmektedir. Hatimede genel bir değerlendirme, müride rehberlik edecek kıssalar yanında kaza ve kader meselesi, Ehl-i Sünnet ve Mu`tezile üzerinden karşılaştırmalı olarak yer almaktadır.

Risale-i Murakabe

Nakşbendilik usulünü konu edinmektedir. Eser beş bab, tenbih, hatime ve fâideden oluşmaktadır. Beş babın içeriği şunlardır: Nefsâni tarik, ruhâni tarik, tarikat-hilâfet-tecelli, nefsi sultâni, ruh ve İlahi tecelliler. Tenbih bölümünde şeriat, tarikat ve hakikat kavramları ele alınmıştır. Şeriatsız tarikatın olmayacağı; tarikatın, şeriat hükümlerine bağlılığı ve kabiliyeti olanlar için tarikata intisabın gereğine dair konulara yer verilmiştir. Hz. Peygamber'in, ümmetin yetmiş üç fırkaya ayrılacağına dair hadisinden mülhem¹ kurtuluşun şeriat, tarikat ve hakikat ekseninde hareketle gerçekleşeceğine işaret vardır.

Müellif, hakikatin sadece şeriatla bulunmasının güç olduğu düşüncesindedir. Zira Cenâb-ı Hâk onu şeriatın içinde gizlemiştir (s. 337). Müellif hatimede, "Her tarikatın sonu, Nakşbendiye'nin başlangıcıdır." Sözünün mahiyetine yer verir. Bunun tarikatlar arasında bir üstünlük şeklinde algılanmaması gerektiğini, nefsanî ve ruhani tarikatların yöntem farklılığına dikkat çektiğini belirtir. Ruhani tarikat konumundaki Nakşbendiyye'de uygulanan letâif zikrinin mahiyetine değinir. Son olarak faide bölümünde kötü huylardan, yanlış davranışlardan kurtulmak için tavsiyelerde bulunur.

¹ Tirmizi, iman, 18; İbnu Mace, Fiten, 17

Risale-i Pendiye

Hak yolcusu sâlik için öğütler içermektedir. Bunun için insanın öğüt almaya ihtiyacının olduğunu bilmesi gerekmektedir. Kalbi temizlemenin ve manevi hastalıklardan kurtulmanın yolu öğütlerde gizlidir. Müellif, nasihatleri kıssalar, âyet, hadis, şiir ve dualar eşliğinde vermiştir.

Evrad-ı Fethiye

Eserde yer alan son risaledir. Salavat-ı şerife, dua ve münacâttan ibarettir. Metin, tercüme ve şerh bir arada verilmiştir. Müellife göre insanın manevi terbiyesi söz konusu olduğunda fıtrat farklılığından ötürü kimi virdler sâlike fayda sağlamayabilir. Bu durum tarikatlardaki zikir çeşitliliğinin de bir nedenidir. Bu sebeple yazar cehri, hafi zikir çeşitlerinin meşrebe göre terbiye usulü olarak kullanılış çeşitlerine dikkat çeker.

Miftah`ül-kulüb, Nakşbendilik özelinde sülûk usulüne dair sade bir dil ile kaleme alınmıştır. Her ne kadar tarikat âdâbını konu edinse de her hangi bir mensubiyeti bulunmayıp dini deruni boyutta yaşama çabasındaki okuyucuya da hitab etmektedir. Müellif, “Eğer bir kimseye kâmil mürşide ulaşmak nasip olmamışsa tarikatı inkâr edici olmamalıdır. Allah`ın veli kullarını sever olmalı, O`nun veli kullarını dinlemeli, kitaplarını okumalıdır.”(s.398) der. Bu haliyle eser, tasavvufa eleştirel bakış açısı sergileyenlere belirli konularda cevap niteliği taşımaktadır.